

Östgotaspel

Östergötlands Spelmansförbund
www.ostgotaspel.se

Nr 4, dec. 2011, årgång 11

Ansv. utgivare: Toste Länne
Redaktionskommitté:
Miriam Berger, Håkan Wasén,
Katarina Hammarström
E-post: redaktor@ostgotaspel.se

Styrelsens ordf: Toste Länne
ordforande@ostgotaspel.se

Spelmansförbundet önskar alla medlemmar

**GOD JUL &
GOTT NYTT SPELÅR!**

**Ge förbundet en nyårspresent:
betala din medlemsavgift i tid
så slipper vi påminna!**

INNEHÅLL

Julhälsning.....	1
Ordföranden har ordet.....	2
Minnesord över Tuve Carlsson.....	2
Allsvenskan-kurs i Oskarshamn.....	3
Upplandslåtar på höstträffen.....	4
Numrets visa: Staffa var en... ..	5
Numrets låt: Hemgårdshambo.....	6
Sågskära fyllde Arbis.....	6
Petter Dufvastämman.....	7
Folkmusikkalendarium.....	8

**Senaste nytt på:
www.ostgotaspel.se**

Jul- och avskedskonsert med Sågskära på Arbis i Linköping. Fr.v. Magnus Gustafsson, Toste Länne, Anders Svensson, Ulrika Gunnarsson och Marie Länne Persson (Magnus Lundmark skymd). Läs mera på sid. 6. Foto: Håkan Wasén.

Ordföranden har ordet

2011 har rullat på med samma fart som föregående år, men till skillnad från förra året då snön låg tung på marken så är det fortfarande grönt och relativt varmt.

Trots det har Staffansvisor och julpolskor ändå dykt upp i sinnet, för min del mycket beroende på att vi i Sågskära håller på att förbereda oss på de sista julkonserter som vi kommer att ge innan vi avslutar vår 30-åriga gärning som folkmusikgrupp. Marie har också sagt att hon kommer att baka nötskorpor idag, vilket är ett säkert tecken på att julen är i snabbt antågande.

I höstas startade Lunnevads folkhögskola sin folkmusikutbild-

ning med 5 stycken elever vilka redan hört tala om sig på bl a folkmusikfestivalen i Linköping. Pelle Fors-tävlingen, mästerskapet i sydöstsvensk folkmusik, ägde rum i Örebro detta år och blev mycket lyckad. Nästa år går den av stapeln i Småland under Korrö-festivalen och under 2013 blir det Skåne som arrangerar tävlingen.

Ta vara på den lilla juledighet som det blir detta år och umgås så mycket det går med familjen och goda vänner. Jag önskar eder alla en fröjdefull Jul och Gott Nytt År!!

Toste

Fr.v. Axel Samuelsson, Mjölby, Åke Persson, Skåne, vår ordförande Toste Länne, m.fl. spelmän spelar till dans under allsvenskan-kursen i Oskarshamn. Mer om detta på nästa sida. Foto: Åker Persson

Tuve Carlsson till minne

f. 27 mars 1913, avliden 26 september 2011

Nästan 100 år blev han, spelmannen, fiolbyggaren och kompositören Tuve Carlsson i Finspång. Vi i spelmansförbundet som lärt känna honom genom åren, sörjer och saknar mötena med Tuve och Ingegärd.

Tuve lämnar tomrum efter sig

Vi saknar mycket vår vän Tuve som spelkamrat. Vi minns hans berättartalang, som ofta gav kunskap om äldre dagars liv på landsbygden och hans beskrivningar av fiolbyggeri, arbetet i faderns snickarverkstad och närheten till naturen. Nu finns nästan ingen längre kvar av de gamla genuina spelmännen som var direkt förankrade i traditionen. De fattas oss.

Vi som försökte hålla kontakten med Tuve även sedan han blev sjuk, gläds i alla fall åt att han kunde fira sin 98-årsdag i kretsen av de sina och med spelmansvänner på plats. Vi är glada att han hann läsa den artikel som jag skrev om honom och hans livsgärning i Östgötaspel nummer 2/2011, med anledning av hans födelsedag. Jag vet att han uppskattade att den publicerades.

Tuve fick stilla sluta sina verk samma dagar i egen säng, hemma hos sin kära Ingegärd som han levte med sedan ungdomen. Det blev möjligt

tack vare henne och barnen med familjer. Även med stöd från sång-/spelkamraten Kurt Spjuth och andra goda vänner. De sista månaderna var Ingegärd hos sin make dygnet runt, utan att lämna hemmet, och barnen var ofta med henne där.

Begravning i Risinge kyrka 14 oktober

Ingegärd och barnen hade ordnat Tuves begravning i Risinge kyrka den 14 oktober, så som Tuve själv sagt att han ville ha det. Hans tonideal för de egenbyggda fiolerna var krav som ställs för "klassiskt" spel i stora konsertlokaler.

Vid begravningen ville han att spel- och resekamraten, violinisten Kryspin Biegniewski, och hans två fiolspelande döttrar skulle framföra ett virtuost stycke, som kunde göra en av hans egna fioler rättvisa. Så blev det också. Vi som deltog vid begravningen fick höra skickligt spel i ett avancerat musikstycke av en polsk kompositör. Dessutom sjöng och spelade de två flickorna "Vem kan segla förutan vind" mycket vackert.

Den gripande begravningsakten rörde många av oss till tårar – inte minst när vi hörde Ingegärds fina lilla tal till sin käre make.

Mycket musik vid minnesstunden

Efteråt samlades vi i Maria församlingsgård för en minnesstund. Där sjöng Kurt Spjuth, till eget gitarrkomp, den text han gjort till Tuves låt "Min älskade fiol - På återseende", i spelmansförbundet även kallad Spel-Tuves Gånglåt. Även vi spelmän som var närvarande vid minnesstunden spelade denna hans klingande, taktfasta gånglåt i D-dur. Både låten och vistexten publicerades i Östgötaspel nr 2/2011.

Kurt och Brita Ehlert, Lisa Hellsten och jag framförde dessutom Tuves vackra G-mollvals, nr 12 i det häfte med Tuve Carlssons låtar som spelmansförbundet gav ut 1986. Tuve gjorde valsen på 1970-talet och kallade den "en sorglig vals". Håkan Börjeson och hans fru framförde en jazzlåt för fiol och piano – Håkan delade intresset för dansant jazz med Tuve som ofta spelat swingmusik på dansbanor i sin ungdom.

Vi tackar Ingegärd och barnen Eddy, Laila och Mikael med familjer för att vi fick vara med om att ta farväl av Spel-Tuve, som alltid kommer att ha en plats i våra hjärtan. Vi hoppas också att få fortsätta besöka Ingegärd på Kapellvägen, när hon orkar och har hunnit klara ut allt som måste tas om hand i Tuves kvarlåtenskap.

Miriam Berger

Vän till Tuve och Ingegärd sedan slutet av 1960-talet

Foto: Åke Persson

Lyckad allsvenska i Oskarshamn

Dimman låg tät över Oskarshamn under allhelgonhelgen. Kullerstengatorna var öde sånär som på gulnade löv som singlar ner från träden. Från folkhögskolan kunde man skönja ljus. Det var flitets låga.

37 spelmän från Bollnäs i norr till Köpenhamn i söder hade samlats för den andra upplagan av Allsvenskan i folkmusik. Denna gång var det Småland/Öland, Östergötland och Gotlands tur att sprida sin musik till utsocknes spelmän. Efter förmiddagsfika på fredagen delades deltagarna in i grupper efter upplevd inlärningstakt. Anmärkningsvärt är att kursens äldsta såväl som yngsta deltagare (77 respektive 13 år) valde den snabba gruppen.

- Det är häftigt när man inser att folkmusiken överbygger alla generationsgränser och att alla har samma utbyte av att vara med på kursen, säger Marie Brüer, 23, från Linköping.

Marie poängterar att detta visar på att man aldrig är fullärd utan alltid kan ha glädje av att gå på kurs, inte minst för det sociala och fortsätter:

- Det är synd att inte fler unga tar tillfället i akt att hoppa på det här Allsvenska-tåget och utforska låtskatter från olika delar av Sverige. Det är säl-

lan det är ett uttalat fokus på specifika landskap under kurser.

Under tre dagar fick de tre grupperna möta tre lärare vid tre tillfällen för att lära sig låtar från de fyra landskapen. Efter varje 1 ½-timmespass belönades deltagarna med utfodring från folkhögskolans goda kök i form av antingen fika eller mat.

Kursen var starkt subventionerad av SSR och studieförbundet Kulturens vilket gjorde att kostnaden för kurs och mat låg på 1000 kr, exklusive boende. På lördagskvällen bjöds det på festmåltid sponsrad med ett gästfrihetsbidrag av Oskarshamns kommun. Kvällen fortsatte med spel och dans med lokala gäster, buskspel och visstuga.

- Det var väldigt bra att kursen var belägen på en folkhögskola så att alla bodde gemensamt och kunde jamma ihop på kvällarna utan att behöva oroa sig över hur man skulle ta sig hem, konstaterar Marie Brüer.

Toste Länne, representant för Småland/Öland och ordförande för Östergötlands spelmansförbund har haft en trevlig helg:

- Det var en väldigt sprutt på snabba gruppen och det gick som på räls

att lära ut låtarna! Sen så lät det bra också – kul när man får låtar att svänga direkt! Extra roligt att lära ut är det när låtarna uppskattas!

Christer Samuelsson lärde ut Östgötalåtar och Karl-Erik Gottlander ryckte in som ersättare med ett dygns varsel som lärare för Gotlandstraditionen. De olika lärarna hade sina egna utlärningsstilar vilket gjorde att lektionerna blev omväxlande och intresset och geisten hos deltagarna kunde bibehållas under hela helgen. Christer var entusiasmerande medan det karaktäristiska för Toste var inpräntning genom repetition och Karl-Erik kåserade mellan låtarna.

Frågan är nu hur många av de 21 inlärd låtarna som kommer finnas kvar i låtgalleriet efter helgen. Vid kursstart fick alla ett låthäfte och i slutet av kursen gavs tillfälle att spela in låtarna så att man i efterhand kan repetera och detaljstudera. Det finns alltså ingen ursäkt att låta dem ligga och damma på hyllan! Helgen avslutades med allspel och förhoppningar om att träffas igen vid nästa Allsvenskan-tillfälle.

*Linnea Börjars,
värmlänning boende i Linköping*

Upplandslåtar med sväng på höstträffen

Bortåt 30 entusiastiska spelmän mötte upp på förbundets höstträff på Majblomman i Norrköping. Eftermiddagens meny var frestande och gjorde nog ingen besviken.

Ida Blomkvist höll fin nyckelharpskonsert. Foto: Eric Hammarström.

Ida Blomkvist, riksspelman på nyckelharpa, bjöd oss först på en svängig konsert. Hon är från Rimforsa, men bor numera i Runtuna i Sörmland. Eftersom nyckelharpans repertoaren i första hand är uppländsk så blev det av naturliga skäl låtar därifrån. Polskor, schottisar, valser etc. framfördes i god upplandstradition med finess och variation. Dessutom gav Ida kunniga upplysningar om upplandsspelmännen mellan låtarna. På flera låtar fick hon stöttning av spelkompisen Eric Johansson från Linköping och på en låt även av Frida Johansson från Kisa.

Förbundet bjöd på fika som inte gick av för hackor. En eloge till Marie Brüer som bakat!

Därefter bröt allspel och buskspel lös i huset. Vår spelledare Isabell Svärdmalm drillade dem som ville i våra allspelslåtar. Mycket pedagogiskt och genomtänkt. Andra spelade vad och var som föll dem in. Det blev mycket hamburgskor i hallen bl.a.

Isabell Svärdmalm med lyssnande spelmän som fick veta hur det gick till när hon spelade nya allspelslåten Glottervalsen i isande snökyla för Öst-Nytt. Foto: Håkan Wasén

Undertecknad hade lånat med sig de äldsta handskrivna spelmansnotböckerna ur förbundets arkiv och hugade kunde bläddra i dessa. Polonesser, valser, francaiser, polkor mm präntade i sirlig stil. Den äldsta notboken är daterad 1852! Några av häftena är skannade och ska förhoppningsvis snart kunna läggas ut på vår hemsida. En första version av förteck-

ning över förbundets arkiv fanns också att bläddra i.

En sådan här spelträff blir ju vad deltagarna gör den till och eftersom alla var mycket spelsugna så flödade musiken. Sammantaget blev det alltså en mycket lyckad höstträff! Tack till Marie Brüer och Håkan Wasén som fixade!

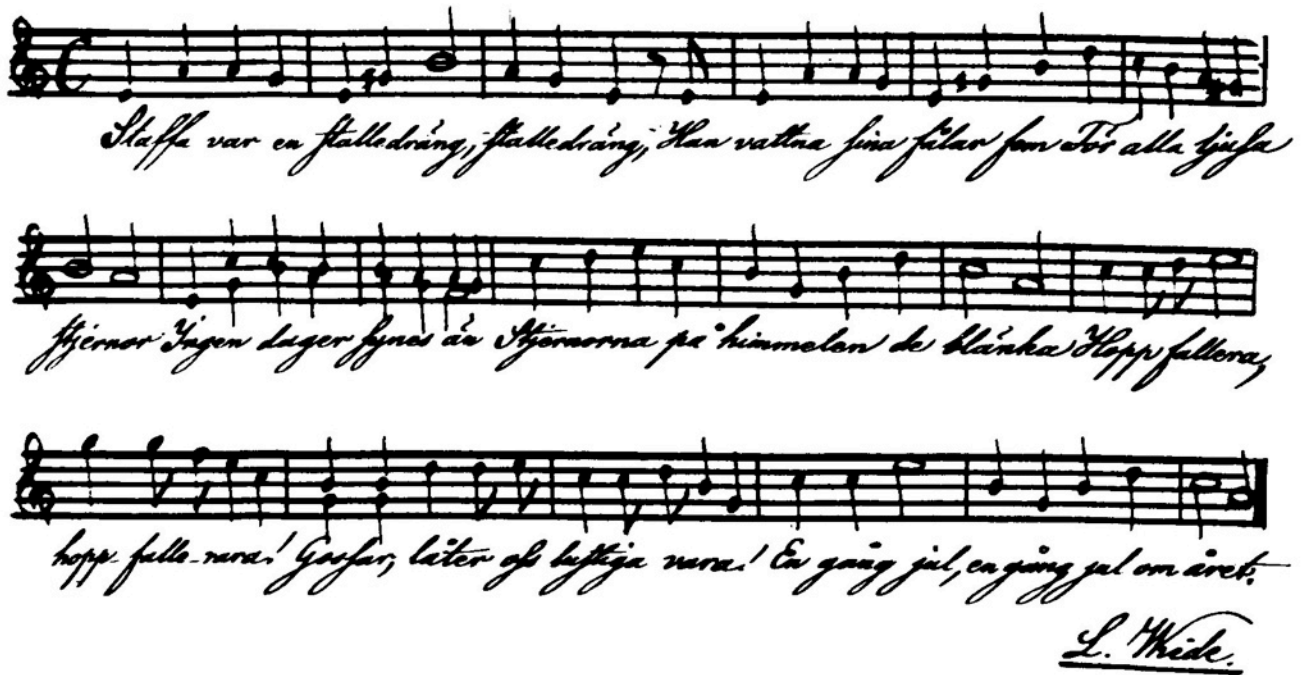
Katarina Hammarström

Katarina Hammarström visar Kurt och Brita Ehlert, Anne-Marie Eriksson och Arne Blomberg en notbok daterad 1909 efter spelmannen och urmakaren G. O. Tidlund i Vånga. Foto: Eric Hammarström

Staffa var en stalledräng, stalledräng

Vikbolandet

Staffa var en stalledräng, stalledräng, Han vattna sina fålar fem För alla ljusa
stjerner Ingen dager synes än Stjernorna på himmelen de blänka Hopp fallera,
hopp fallera! Gossar, låter oss lustiga vara! En gång juhl, en gång juhl om året.

L. Wiede.

- 1 Staffa var en stalledräng, stalledräng;
Han vattnar sina fålar fem
För alla ljusa stjernor
Ingen dager synes än
Stjernorna på himmelen de blänka.
Hopp-fallera, hopp fallerara!
Gossar, låter oss lustiga vara!
En gång juhl, en gång juhl om året.
- 2 Ja ser uppå er skorsten hvit, skorsten hvit
Allt för er dotter rest' jag hit
- 3 Jag ser uppå ert fönster blank, fönster blank,
Här finns brännvin men inte lank
- 4 Far han sitter i bänken
Håll er fast i fålan min
han slog i öl och skänkte
- 5 Mor hon sitter i spiseln
Håll er fast i fålan min
Hon skiftar julegrisen
För alla ljusa stjernor
Ingen dager synes än
Stjernorna på himmelen de blänka.
Hopp-fallera, hopp fallerara!
Gossar, låter oss lustiga vara!
En gång juhl, en gång juhl om året.

Visan är en oredig kompilation af 2^{ne} andra förut meddelade "Staffas-visor." Den är dock troget upptecknad. Försättningen improviseras, så länge vanligen, till dess sångarna inbjudas på välfägnaden.

Calle hos Hans i Berga, Vikbolandet.
Nr 220 i ks. SMB 39AG.

Numrets visa

är hämtad ur spelmansförbundets utgivning (1995) av visor ur Levin Christian Wiedes vissamling från 1800-talet. Det är riktigt fin bok på 200 sidor med 72 östgötska visor ur Wiede-samlingen illustrerade med fantastiska foton från förra sekelskiftet ur Östergötlands läns museums samlingar. Endast 160 kr för medlemmar!

Detta är en lite annorlunda Staffansvisa, upptecknad efter en man kallad Calle. Tyvärr får man inte veta mera än hans förnamn och att bodde hos Hans i Berga på Vikbolandet. Men man kan tänka sig att Calle lärt sig denna visa när han själv var med om Staffansgång. Kommentaren efter vistexten är Wides egen.

Koden SMB 39 AG syftar på beteckningen som denna uppteckning har i Svenskt Visarkivs bokverk Sveriges medeltida ballader.

Redaktören

Numrets låt:

Hemgårdshambo

Tillägnad Hemgårdens folkdanslag i Norrköping, våren 1951

Ivar Hultqvist

Notskrift Eric Hammarström. Läs mera om norrköpingsspelmannen Ivar Hultqvist (1895-1965) i Östgötaspel nr 5/2009.

Sågskära fyllde hela Arbis på avskedskonsert i Linköping

De har spelat på Akropolis inför 100-tals miljoner TV-ögon. De har spelat i Mozarthalle i Wien. De spelade för sista gången i Linköping lördagen 26 november.

Sågskära inledde sin avskedsturné och tackade efter 30 år för sig med en varm julkonsert på ett fullsatt Arbis.

För ett 10-tal år sedan hörde jag för första gången Sågskära i Missionskyrkan och blev ohjälpligt fast för "Sågskärasoundet" och dess instrument. Magnus Gustafsson och Toste Länne, ofta på understrängade fioler, Anders Svensons mörka oktaviol och

Marie Länne Perssons och Ulrika Gunnarssons klara, rytmiska sång.

Nu slöts cirkeln bara ett stenkast därifrån på Arbis.

-Vi har ju onekligen ett visst sväng. Jag tänkte faktiskt, "vad det lät Sågskära", sade Magnus Gustafsson efteråt.

Sågskäras klangfärg har vuxit fram alltsedan bl. a. Magnus och Toste som 25-åringar blev Sågskäramusiker.

-Vi har faktiskt ägnat hela vårt vuxna liv åt Sågskära, konstaterade Toste Länne.

Orsaken till att Sågskära upphör är att gruppens medlemmar bor på

olika orter och det är svårt att öva tillsammans så ofta som behövs.

-Men vi kommer nog att återuppträffa tillfälligt då och då, menade Magnus Gustafsson.

Julstämningen tassade omedelbart in på mjuka fötter i den sköna och varma jul och adventskonserten. Inte ens Per Hörbergs vresiga "polska i vredesmod", roligt presenterad med hjälp av publiken, kunde störa den. Fiolerna brummade tryggt och skönt, Ulrika och Maries stämmor gungade rytmiskt och klart med stöd av Magnus Lundmarks dova stora förstämda trumma.

Forts. på nästa sida.>>>

Premiär för Petter Dufvastämman i Gunnebo!

Under Kristi Himmelfärdshelgen, närmare bestämt den 18-20/5 2012, kommer Tjust Spelmanslag och Smålands Spelmansförbund att anordna en spelmansstämma i Gunnebo, strax söder om Västervik.

Stämman har hämtat sitt namn spelmannen och mjölnaren Petter Dufva i Verkeback som levde 1756-

1836. Dufva har efterlämnat en notbok som innehåller nära 200 ålderdomliga och fina låtar varav flertalet är polskor. Notboken kan beställas från Smålands Spelmansförbund.

För att sprida Petter Dufvas låtar hålls det under lördagen och söndagen en låtkurs där man får lära sig låtar efter Petter Dufva. Eva Blomqvist Bjärnborg och Lennart Carlsson kommer att vara lärare på fiol och Emilia Amper på nyckelharpa.

Stämman inleds redan på fredagen med en förstämman och gammeldanskväll där Västerviks Glapack, Skatelövs Spelmanslag och den danskskånska gruppen "Kierlighed på prøve" kommer att stå för musiken. Vi hälsar speciellt alla dansare välkomna till en danskväll med mycket bra och svängig musik!

På lördagen startar programmet klockan 16 med en spelmanskonsert där flera av de deltagande spelmännen kommer att medverka och Magnus Gustafsson är konferencier. Efter konserten blir det middag för dem som så önskar (föranmälan) och sen följer spel och dans till spellista så länge vi orkar.

På söndagen kl 11 hålls det en folkmusikgudstjänst i Gladhammars kyrka. Övriga aktiviteter äger rum i Folkets Hus i Gunnebo som förhoppningsvis kommer sjuda av buskspel i varje hörn. Information om stämman och låtkursen kommer på Smålands Spelmansförbunds hemsida. Det går också bra att ringa mig på telefon: 0733-787055.

Peter Pedersen, Västervik

Eva Blomqvist-Bjärnborg, Emilia Amper och Lennart Carlsson håller kurs i Dufva-låtar under Petter Dufva-stämman i vår.

Forts. från föregående sida.

Fiolerna brummade tryggt och skönt, Ulrika och Marias stämmor gungade rytmiskt och klart med stöd av Magnus Lundmarks dova stora förstämmda trumma.

Det var som att ligga i en skön vattensäng fylld med varm musik istället för vatten.

Publiken fick bl.a veta att Räfven raskat länge över isen redan 1640 då den upptecknades för första gången.

Ulrika Gunnarsson plockade också med sig publiken i allsång med hjälp av en julsång från Isle of Man. Trots att Arbis är pyttelitet kändes det då ändå som om sitta i Londons Albert Hall bland 3000 personer under den stora julsångskvällen.

Sågsåkra spelade också till lek och dans och en engelsk Saab:are fann sig plötsligt indragen i en svensk lång-dans fascinerande virvlar.

En annan 30-årsjubilar, "Låtande tjejer", spelade bl.a Ydrepolketten ljusst och mjukt och visade att man inte behöver "vråka på" för att det skall svänga. Sist ute på dansgolvet blev Rune Persson med sin nyckelharpa i en rondell omgiven av svängande dansare.

Arrangören, Folkmusik i Linköping värvade också många nya medlemmar genom att påpeka att medlemsavgiften gav en bra rabatt på entrébiljetten.

Håkan Wasén

(Foto av Sågsåkra på framsidan)

ÖSFs STYRELSE

Ordförande: Toste Länne, Linköping, tel. 013-10 40 24, 0708-54 12 67, ordforande@ostgotaspel.se,

Sekreterare: Marie Brüer, Linköping sekreterare@ostgotaspel.se, tel. 0733-49 79 00

Kassör: Mats Ekman, Linköping kassor@ostgotaspel.se, t 013-15 23 36

Ledamöter: Frida Johansson, Kisa, Håkan Wasén, Linköping

ÖVRIGA FUNKTIONÄRER bl.a.:

Spelledare: Isabell Svärdmalm, Norrköping, spelledare@ostgotaspel.se, 011-31 98 76

Medlemsärenden: Ingrid Ährlin, Linköping, medlem@ostgotaspel.se, tel 0707-74 06 65

Arkiv, notbibliotek, försäljning: Hans Norberg, Sturefors, 013-525 36, hansnobe@passagen.se,

Hemsidesansvarig: Staffan Lensell, Linköping, webb@ostgotaspel.se

Redaktion för medlemstidning:

Redaktör: Katarina Hammarström, Gnesta, tel 0158-80 17 06, redaktor@ostgotaspel.se

Miriam Berger, Linköping, mirjam.berger@comhem.se
Håkan Wasén, Linköping, h.wasen@telia.com

Folkmusik-kalender för Östergötland och angränsande områden

folklekarne

bjuder in
spelmän och dansare till

Grötlekstuga

Trettondagsafton
5 januari 2012
Kl 18.00

Majblomman
Skördegatan 27
Norrköping

80 kr

Dans till spellista
Visor till gröten
Bästa grötrimmare

Vägbeskrivning: Finspångsv. - Karlhovsv.- Allmänningsg.-Skördegatan
Info: 0708 19 96 92, 0730 976717
www.folklekarne.se

Folkmusikcafé i Linköping

Onsdag 7 dec

Kom för att spela, dansa, fika, sjunga i visstuga eller lyssna. Caféerna börjar med en timmes visstuga, följt av dans till spellista. Arr: FiL www.folkmusik.nu

Balladforum i Slaka

Söndag 11 dec

Balladträff en söndag i månaden kl 17-20 på Kyrkliden i Slaka. Där sjunger och dansar vi ballader. Gratis, alla som vill är välkomna!

Julträff med Linköpings spelmanslag

Söndag 11 dec

Se annons nedan!

Grötlekstuga i Norrköping

Torsdag 5 jan 2012

Se annons intill!

ÖSFs ÅRSMÖTE

Lördag 31 mars 2012

Info i nästa nr av Östgotaspel.

Nästa Östgotaspel

beräknas utkomma i februari.
Sista inlämningsdag för material:
6 februari

Kulturens

Spel och dansföreningen Folklekarne

Ladda upp för en jul i folkton!

Julspela med Linköpings spelmanslag!

- Linköpings spelmanslag inbjuder på julspel
- söndagen 11 december 13-16,30 cirka.
- Glögg-pepparkakor-julegröt-kanel och "julvliga låtar". Ta med instrumenten och känn en försmak av julen med oss.
- Vi rundar av vid 16.30-tiden så att de som skall gå på "Jul i folkton" hinner det också.

Hälsar Linköpings spelmanslag

Plats: Landerydsgården i Hjulsbro. (Folkungagilletts lokaler) Pris: Gratis förstås...

Väganvisning: Från Brokindsleden ta av rondellen in mot Hjulsbro och kör bron över Stångån och ta av till vänster sista gatan före järnvägsövergången.

Från Åtvidabergs-Norrköpingshållet kör Vårdsbergsvägen från rondellen på Åtvidabergsvägen och ta av första höger efter järnvägsövergången.

Skicka gärna in uppgifter på evenemang och aktiviteter som du tror kan intressera Östgotaspels läsare, till: redaktor@ostgotaspel.se eller ring 0158-80 17 06. Om du vill annonsera på hemsidan: webb@ostgotaspel.se. Ta även en titt i kalendern på vår hemsida, www.ostgotaspel.se, så får du de senaste uppdateringarna.